

**CURRÍCULUM DE L'ÀREA - MATÈRIA DE RELIGIÓ
I MORAL CATÒLICA**

EDUCACIÓ INFANTIL

Introducció

La formació religiosa i moral catòlica pretén contribuir a la formació integral de l'alumne, desenvolupant especialment la seva capacitat transcendent, donant una proposta de sentit de la vida i il·luminant el fonament d'aquells valors comuns que fan possible una convivència lliure, pacífica i solidària.

És propi de l'ensenyament religiós la seva preocupació per la qualitat de l'educació que es dona des de la infantesa. En aquesta edat tan crucial per al posterior desenvolupament de la seva personalitat, és quan el nen/a comença a comprendre el món que l'envolta i a relacionar-s'hi. En aquest procés, que es desenvolupa en el si de la família, l'afecte exerceix un paper rellevant i es constitueix en el camí cap a l'aprenentatge. El sentit transcendent de la vida -capacitat bàsica de l'individu- està arrelat en la profunditat de l'ésser, i l'infant el pot reconèixer segons els nivells d'aprenentatge propis de cada edat, en els símbols i els signes del seu entorn, en les experiències religioses dels adults, en la cultura transmesa en l'escola. Una formació integral necessita que es desenvolupin totes les capacitats inherents a l'ésser humà, entre les quals hi ha constitutivament la capacitat transcendent. L'ensenyament religiós pretén contribuir així a la qualitat de l'educació amb la proposta i desenvolupament dels coneixements, valors i actituds que conformen el seu currículum.

Aquesta formació religiosa i moral catòlica té una llarga tradició en el sistema educatiu espanyol i, responent a raons profundes de la institució escolar i als drets humans reconeguts per la Constitució espanyola, actualment està garantida per l' Acord signat entre l'Estat espanyol i la Santa Seu sobre Ensenyament i Afers Culturals, signat el 3 de gener de 1979, en el qual s'estableixen els principis que fan possible les garanties constitucionals.

L'ensenyament religiós catòlic en l'Educació Infantil, s'inicia en l'experiència de l'infant en aquesta edat de 3 a 6 anys en referència a tres grans àmbits: la identitat i autonomia personal, el descobriment del medi físic i social, i la comunicació i representació de la realitat. Aquests tres àmbits d'experiència en lloc de ser tractats de forma fragmentada o independent, ho seran en mútua relació i interdependència. L'experiència religiosa de l'infant creix a la vegada que es desenvolupa la seva autonomia i identitat personals en relació amb el medi.

L'ensenyament religiós catòlic pretén apropar el nen/a a les claus principals de la fe cristiana, ajudar-lo a descobrir aquesta experiència en el seu entorn, i que ell mateix desenvolupi les seves facultats d'expressió i s'iniciï en els elements primers que faciliten la comunicació amb Déu. La síntesi del missatge cristià que es presenta en el currículum fonamenta i motiva els valors i actituds bàsics, afavoreix els hàbits de comportament, i contribueix també al desenvolupament de destreses i habilitats que s'exerciten en els tres àmbits d'experiència enunciats. Per a això, aquest currículum es val dels elements cristians presents en l'entorn de l'alumne, les imatges i símbols, el llenguatge i altres recursos que fan possible la comprensió de l'experiència religiosa adequada a aquesta edat.

Conforme a les competències establertes en l'esmentat Acord internacional i reconegudes en la Disposició Addicional Segona de la Llei Orgànica d'Educació 2/2006, de 3 de maig, correspon a la Conferència Episcopal Espanyola fixar el currículum de l'àrea de Religió i Moral catòlica.

Objectius

En acabar l'educació infantil s'espera que l'infant sigui capaç de:

1. Descobrir i conèixer el propi cos, regal de Déu, promovent la confiança i el desenvolupament de les seves possibilitats personals.
2. Observar las manifestacions de l'entorn familiar, social i natural que expressen la vivència de la fe catòlica per tal de sentir-se membre de la seva comunitat religiosa.
3. Reconèixer i descriure elements i narracions religioses cristianes que permetin al nen/a desenvolupar els valors i les actituds bàsiques de respecte, confiança, alegria i admiració.
4. Expressar i celebrar les tradicions, festes i aniversaris més importants; exercitant les primeres habilitats motrius, per a relacionar-se amb els altres i accedir a la pregària, als cants de lloança i al sentit de les festes religioses.
5. Afavorir la realització d'activitats que promoguin la participació, la cooperació i la generositat com a expressió de l'amor de Déu i la fraternitat.
6. Descobrir que els cristians anomenen Pare al Déu Creador de totes les coses, i saben que està amb tots nosaltres, ens estima i ens perdona sempre.
7. Conèixer que Jesús va néixer a Betlem i és amic de tots i ens estima, que va morir per nosaltres i va ressuscitar per restar entre nosaltres.
8. Descobrir que la Mare de Déu és la Mare de Jesús i també Mare de tots els cristians, els quals formen una gran família.
9. Respectar les persones i coses del seu voltant, tenir-ne cura i preocupar-se per elles, com Jesús ha fet i ens ensenya a fer.

Continguts

1. El cos humà, obra de Déu Creador amb la col·laboració dels pares. La diferenciació sexual (nen-nena) com un do rebut de Déu.
2. La salut és un regal de Déu. Mitjans que ens ofereix Déu per conservar la salut: la proximitat de les persones que ens estimen i tenen cura de nosaltres, aliments, vestit i higiene.
3. La creació, obra de Déu i regal als seus fills. Déu demana col·laboració i respecte en la cura i ús de la natura i de les coses. Gràtitud i admiració per la creació.
4. Els símbols religiosos: la llum, l'aigua, la sal i l'oli.
5. Déu és el nostre Pare, té cura de nosaltres i ens convida a servir als altres.
6. Déu parla. La Bíblia, el llibre sant dels cristians. Admiració i cura del llibre que conté la paraula de Déu.
7. Alguns textos importants que fan referència, sobretot, a Jesús i Maria (pare nostre, avemària i algunes expressions religioses de la nostra tradició cristiana).
8. Algunes paraules significatives pels cristians: Déu Pare, Jesús, el Fill de Déu i amic nostre, la Mare de Déu, mare de Jesús i mare nostra, l'Església.
9. L'amor de Jesucrist. Relats del naixement, vida, mort i resurrecció de Jesús.

10. Jesús té cura de les persones i se'n preocupa. Alguns passatges de l'evangeli: l'ovella perduda, les noces de Canà, Jesús i els infants.
11. El diàleg amb Déu: la pregària del cristià. L'home escolta Déu, li demana ajut i li dona gràcies.
12. Déu vol que ens estimem com Ell ens estima. Les activitats diàries com a mitjà per construir la vida familiar i les relacions amb els altres, segons el pla de Déu.
13. La manifestació de l'amor cristià en gestos concrets: saludar, ajudar, compartir les coses, perdonar i ser perdonats, i ajudar els companys.
14. La família, lloc de descobriment i experiència religiosa i cristiana. Som els fills de Déu i formem part de la seva família, l'Església. Expressions d'agraïment i alegria de pertànyer a una família.
15. El comportament amb els amics, els companys de l'escola i les persones de l'entorn.
16. Valor del diumenge com a dia de festa del Senyor ressuscitat. Principals festes cristianes. El cant com a expressió religiosa de lloança, alegria i gratitud.
17. Vocabulari, imatges i edificis religiosos propers a l'infant.

Criteris d'avaluació

Els criteris d'avaluació en l'educació infantil pretenen ser per al professor de religió uns indicadors en l'avaluació continuada i en l'observació dels nens i nenes per a poder reconduir el propi aprenentatge. El criteri essencial és conèixer l'infant i ajudar-lo en el seu creixement. Qualsevol avaluació que es faci en aquesta etapa caldrà que s'efectuï de forma global amb les mútues observacions i informacions dels altres àmbits de la seva experiència.

1. Saber observar els referents religiosos del seu entorn.
2. Saber el significat de les paraules amb sentit religiós més habituals del seu vocabulari.
3. Respectar els signes i símbols religiosos del seu voltant.
4. Familiaritzar-se amb una primera síntesi de fe.
5. Adquirir el gust per obrar bé.
6. Apreciar els valors cristians que faciliten la convivència.

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Introducció

La Llei Orgànica de l'Educació, 2/2006 de 3 de maig, té en compte en la Disposició Addicional Segona el dret dels pares a la formació religiosa i moral dels seus fills, segons les seves conviccions, i estableix que l'ensenyament de la religió s'inclourà com a àrea o matèria en els nivells educatius que correspongui. Els Decrets d'Ensenyaments Mínims desenvolupen l'esmentada Disposició Addicional 2a quant a la seva presència curricular i condicions acadèmiques; així mateix, correspon a la Jerarquia eclesiàstica determinar el currículum propi de l'ensenyament religiós catòlic.

En aquest marc, l'ensenyament de la religió i moral catòlica es presenta com una opció lliure per als/les alumnes i obligatòria per als centres.

L'ensenyament religiós contribueix a la qualitat de l'educació que preconitza la LOE des de la proposta i desenvolupament d'uns coneixements, valors i actituds que conformen el seu propi currículum. Ho fa desenvolupant especialment la capacitat transcendent de l'alumne/a, facilitant-li una proposta de sentit últim per a la seva vida i il·luminant el fonament d'aquells valors comuns que fan possible una convivència lliure, pacífica i solidària.

Per assolir una formació integral i, per tant, una educació de qualitat, caldria que es desenvolupessin totes les capacitats inherents a l'ésser humà, entre les quals es troba constitutivament la capacitat transcendent. Aquesta capacitat bàsica de l'individu adquireix el seu autèntic acompliment en la recerca del sentit últim de la vida. Arrelada en el més profund de l'ésser, l'alumne/a la va descobrint -tenint en compte els nivells d'aprenentatge propis de cada edat- en els símbols i signes del seu entorn, en el progrés i humanització del propi ser humà, en el llenguatge narratiu de la Bíblia, en els models cristians d'identificació i, en particular, en la persona de Jesucrist i la seva presència en la comunitat cristiana.

La formació religiosa i moral catòlica compta amb una llarga tradició en el sistema educatiu espanyol i respon a raons profundes de la institució escolar i als drets humans reconeguts per la Constitució espanyola, està garantida actualment per l'Acord subscrit entre l'Estat espanyol i la Santa Seu sobre Ensenyament i Assumptes Culturals, firmat el 3 de gener de 1979, en el qual s'estableixen els principis que fan possible les garanties constitucionals.

El currículum de l'ensenyament de la religió catòlica és una síntesi bàsica i global del missatge cristià, adequada a l'edat de l'alumne/a, a les exigències epistemològiques de la matèria, a les expressions culturals de l'entorn i a les demandes didàctiques del sistema educatiu. Junt amb les altres opcions de l'àrea de Religió, s'emmarca en un context històric i social, inclou part del gran patrimoni cultural i artístic que brota de la fe catòlica i d'altres confessions, i possibilita l'anàlisi comparada dels continguts i línies bàsiques de les grans religions vigents. Amb tot, l'ensenyament religiós catòlic es desenvolupa especialment en quatre grans dimensions:

La **dimensió cultural i històrica** està present en l'ensenyament religiós, ja que el patrimoni cultural, històric i antropològic-axiològic que gran part de les societats han rebut del passat està vertebrat per continguts religiosos. En aquest sentit, la Religió catòlica ha donat els seus fruits en l'art, en els sistemes de significació moral, en la cultura popular i en l'acció social. Per això, el currículum de l'opció confessional catòlica ensenya la incidència que el cristianisme –per mitjà dels seus continguts doctrinals i de les formes històriques pròpies- ha tingut i té en la cultura catalana, espanyola i europea.

La **dimensió humanitzadora** de l'opció catòlica constitueix una aportació eficaç en la maduració de la personalitat integral de l'alumne/a, arrelada en els mateixos objectius del sistema educatiu en un nucli referencial d'idees, valors i creences que li permeten donar resposta als seus interrogants més radicals, fent a la vegada possible la formació d'homes i dones conscients, crítics, lliures i creadors. La formació religiosa catòlica aporta d'aquesta manera una cosmovisió que fa possible l'obertura cap al fonament i el sentit últim de la vida i, per tant, al sentit de la ciència, de la cultura i de la identitat mateixa de la persona humana. Es tracta d'afrontar les grans preguntes que l'alumne/a es planteja i ajudar-lo a trobar les respostes que podrà assumir com a opció lliure i personal. La finalitat de l'escola es que els/les alumnes aconseguixin el seu desenvolupament personal; cosa que és possible amb una convenient fonamentació i orientació cap a un significat últim i global de l'existència.

La **dimensió ètico-moral** explicita les exigències morals que comporta el missatge cristià. En la religió catòlica s'ofereix una determinada manera de veure la vida, en la base de la qual es troba un concepte de persona, un nucli referencial d'idees i creences, i la proposta d'una escala de principis i valors. L'ensenyament religiós catòlic exposa, fonamenta i jerarquitzava els valors i virtuts capaces d'educar la dimensió moral i social de la personalitat de l'alumne/a, en ordre a fer possible la maduració en la responsabilitat, l'exercici de la solidaritat i de la caritat. Tot això, com a expressió coherent del coneixement de Déu revelat en Jesucrist.

L'opció religiosa catòlica es presenta en l'àmbit escolar, en la seva estructura epistemològica o disciplinària, amb el **caràcter científic** amb què, en la cultura universitària, s'aborden les ciències de la religió i la teologia. Els seus continguts són sabers amb una fonamentació i una metodologia científica pròpia, implantats amb rigor i tradició en els estats del nostre entorn cultural. El seu estatut epistemològic original entra en l'àmbit educatiu en confrontació i diàleg amb aquells altres tipus de sabers i racionalitat que operen a l'escola.

Contribució de l'àrea de religió i moral catòlica a l'adquisició de les competències bàsiques

L'ensenyament de la religió catòlica a l'escola s'até a la finalitat pròpia d'aquesta, que és la formació plena de l'alumne/a mitjançant els sistemes propis d'aprenentatge que es concreten en el currículum i el seu desenvolupament. Contribueix a la qualitat de l'educació des de la proposta i desenvolupament d'uns coneixements, valors i actituds que conformen el seu propi currículum. Ho fa desenvolupant especialment la capacitat transcendent de l'alumne/a, facilitant-li una proposta del sentit últim per a la seva vida i il·luminant el fonament d'aquells valors comuns i propis d'aquest ensenyament que fan possible una convivència lliure, pacífica i solidària.

Les propostes de l'ensenyament religiós catòlic constitueixen en elles mateixes una cosmovisió del món, de la vida i de l'ésser que fan possible la formació integral. Tot això es realitza mitjançant la presentació sistemàtica, orgànica i científica del missatge, vida i persona de Jesucrist, present en la seva Església, avalada per la Tradició i el Magisteri de l'Església, transmesa a través de l'acció educativa del professor amb la seva preparació científico-tècnica i el seu testimoni cristià.

Al seu torn, les aportacions d'aquest ensenyament fan possible, com a oferta lliure, una manera de ser i de viure al món, de tal manera que els principis, valors i actituds que generen els elements bàsics del cristianisme ajuden l'alumne/a a situar-se lúcidament davant de la tradició cultural i, a la vegada, a inserir-se críticament en la societat.

Amb tot, les competències bàsiques, com són les interpersonals, interculturals, socials i cíviques i la comunicació lingüística adquireixen en aquesta àrea elements bàsics per a la seva adquisició al llarg de l'ensenyament obligatori.

En allò que fa referència a l'**Educació Primària** -etapa en la qual el/la nen/a comença a tenir consciència reflexa de les seves pròpies accions i es reconeix cada vegada més com a individu-, l'alumne/a s'enfronta per primera vegada a la urgent necessitat de realitzar el descobriment de la seva pròpia identitat. Aquest procés està molt condicionat pels models culturals que els adults encarnen, models que influeixen en la vida quotidiana dels infants, en els seus jocs i en les seves accions creatives.

Precisament una de les funcions de l'ensenyament escolar catòlic en aquesta etapa és la presentació dels models cristians d'identificació. Aquests es troben en les figures bíbliques més remarcables de la història de la salvació, en les accions i vivències de la comunitat cristiana i sobretot en la persona, vida i paraula de Jesucrist.

La seva inseguretat, pròpia d'una edat primerenca, demana models de vida autèntics en el procés de maduració de la seva personalitat. L'ensenyament religiós catòlic insistirà en la proposta explícita de la persona de Jesucrist, els principis que se'n deriven, els valors que genera i les actituds que en brollen a fi que els alumnes reflexionin seriosament sobre la conducta personal i social.

Això exigeix una informació sòlida sobre el fet religiós i, en concret, pel que fa a aquesta matèria, una exhaustiva presentació del fet religiós conformat en la religió catòlica.

La formació religiosa es desenvolupa a l'escola amb un diàleg autèntic amb la realitat cultural, informant sobre la relació i influx mutu entre la cultura occidental i el fet religiós cristià; jutjant i criticant aquesta cultura -composta per idees, principis, valors, modes de vida- a la llum de l'Evangelí, que en la seva perenne actualitat il·lumina el més profund de l'ésser humà i projecta una actitud lliure i crítica davant de la cultura emergent.

Si bé l'ensenyament religiós és present i ajuda la conformació de les competències fixades en els Reials Decrets d'ensenyaments mínims, tenint en compte que les competències bàsiques són aquelles que sustenten la realització personal, la inclusió social i la ciutadania activa, algunes tenen una especial relació amb l'acció educativa de la religió catòlica i, fins i tot podria afirmar-se que d'altres, si es prescindeix de la realitat religiosa, mancarien d'elements importants per a la seva adquisició i desenvolupament. Entre d'altres proposem les següents:

1. Competència en comunicació lingüística. L'ensenyament religiós catòlic aporta elements bàsics pel que fa a l'assoliment de la competència en comunicació lingüística, ja que empra el llenguatge acadèmic, el llenguatge que conforma la cultura que es transmet en l'àrea de religió, i també el llenguatge propi de l'ensenyament religiós.

El diàleg de la fe amb la cultura contribueix a la competència en **comunicació lingüística** en la mesura que exigeix exercitar-se en l'escolta de la paraula de Déu, l'exposició dels seus continguts i aplicació a la cultura i a les diferents formes de vida social, així com a l'argumentació adequada a aquesta edat i sempre present en l'ensenyament religiós.

D'altra banda, és pròpia de l'ensenyament religiós catòlic la utilització de les diverses formes de comunicació que l'acció de Déu sobre l'ésser humà ha utilitzat. La seva revelació és rica en diferents llenguatges. Així, el llenguatge bíblic i la seva riquesa d'expressió i simbologia; el llenguatge doctrinal i la seva precisió conceptual, analítica i argumental; el llenguatge litúrgic i la seva proximitat al llenguatge dels símbols del poble cristià; el llenguatge, finalment, testimonial que fa possible la transmissió vital d'allò que es creu.

Tot això és imprescindible per a la comprensió del llenguatge en totes les llengües de la cultura occidental. L'ensenyament religiós fa possible una veritable comunicació lingüística, en utilitzar els diferents llenguatges en la seva expressió verbal o escrita, explícits i implícits en fonts diverses. Finalment, l'anàlisi de fets socials que es presenten a la classe de religió, com elements motivadors de la realitat evangèlica, possibiliten l'enriquiment del vocabulari.

2. Competència social i cívica. Pel que fa a la competència social i cívica on s'integren els elements essencials per a la humanització, elements personals, interpersonals i interculturals i abarquen totes les formes de comportament que preparen les persones per participar d'una manera eficaç i constructiva en la vida social i professional. L'ensenyament religiós catòlic exposa, fonamenta i jerarquiza els valors i virtuts que contribueixen a educar la dimensió moral i social de la personalitat de l'alumne/a, en ordre a fer possible la maduració en la coresponsabilitat, l'exercici de la solidaritat, la cooperació, la llibertat, la justícia i la caritat. Tot això, com a expressió coherent del coneixement de Déu, revelat en Jesucrist

Es tracta de l'ésser personal en coherència amb les conviccions pròpies lliurement assumides; és a dir, aprendre a ser motivant i recreant el que és veritablement humà en la formació plena de l'alumne/a. En aquest sentit, el desenvolupament de l'ésser sencer de la persona, de les capacitats de la seva ment i del seu cor, de les potencialitats que el configuren i que desborden les expectatives purament materials i funcionals, fonamenten i donen sentit a l'acció social i cívica de l'alumne/a. L'ensenyament religiós en aquesta comesa incideix de manera substancial en el descobriment i desenvolupament de la humanització veritable, capaç de fer-lo competent en l'acció social.

Amb això estem fonamentant un dels valors bàsics, la seva dignitat com a ésser humà, com a fill de Déu. L'alumne/a necessita, ja en aquestes edats, motivacions per estimar, per construir la personalitat més humana, per il·lusionar-se en projectes de vida altruista i desinteressada. El testimoni d'homes i dones sants de tota la història constitueix un referent continu per a l'autoassimilació dels valors més genuïnament cristians. D'aquesta forma l'ensenyament religiós educa en la iniciativa personal i autònoma dels alumnes en ordre al bé i la veritat.

En conseqüència, es contribueix directament a la dimensió moral de la persona afavorint que els alumnes i les alumnes reconguin l'arrel de seu propi ser i dels propis comportaments. Això comporta millorar les relacions interpersonals basades en principis i valors que emanen de la persona de Crist i ajuda en conseqüència a afrontar les situacions de conflicte mitjançant el diàleg, el perdó i la misericòrdia, valors genuïnament cristians.

En el més profund de l'ésser cristià sorgeix el gran valor de la fraternitat universal. I per això les mínimes exigències ètiques de convivència, participació, coneixement de la diversitat i de les situacions de discriminació i injustícia, estiguin fonamentades i siguin conseqüència de la fe cristiana. Els valors del respecte, cooperació, solidaritat, justícia, no violència, compromís i participació tenen la seva fonamentació i referència cristianes en la filiació divina, l'amor, la fraternitat, la justícia, la misericòrdia, el perdó, la donació d'un mateix, el lliurament total a favor dels pobres.

3. Competència cultural i artística. La contribució a la competència cultural i artística es relaciona amb els seus aspectes de coneixement i valoració de tota l'expressió artística, plàstica, històrica, simbòlica, lingüística, de costums, ritus, festes, valors i maneres de vida impregnades de cristianisme, des del seu origen i el seu desenvolupament actual, com a manifestació del fet religiós. L'alumne/a, a més a més de conèixer-ho, podrà comprendre i assumir els valors que comporta el coneixement del fet religiós en la seva expressió artística, cultural i estètica, teològica i vivencial.

La cultura i la història europees occidental, i la història i cultura del nostre país, seran compreses i assumides tenint en compte el fet religiós, sempre present en la història cultural dels pobles. És conegut per tots que la maduració de la personalitat humana es realitza dins de la tradició cultural on creix i se sustenta. Aquesta maduració es realitza en un món cada vegada més complex i de major contrast cultural i de presència, respecte i diàleg entre cultures.

La Religió i Moral Catòlica presenta l'esdeveniment cristià en diàleg amb la cultura, incorporant orgànicament el saber de la fe en el conjunt dels altres sabers. Amb això l'alumne/a adquireix una valoració crítica de la cultura a la llum de l'Evangeli, que motiva alhora l'estimació de la pròpia cultura i l'estima adequada d'altres tradicions culturals i religioses. En el currículum de Religió catòlica són presents també els elements essencials que defineixen les altres grans religions.

L'ensenyament religiós catòlic tan aporta a la competència cultural i artística uns coneixements de l'art i cultura amb referència religiosa com també el sentit i profunditat de la seva presència, la qual remet a una manera concreta de veure la vida, d'expressar-la i de viure-la des de l'aportació cristiana a la cultura. Amb això contribueix també a la conservació i valoració del patrimoni cultural.

4. Competència d'aprendre a aprendre. La Religió catòlica contribueix igualment al desenvolupament de la competència d'aprendre a aprendre, fomentant les capacitats a través de l'educació, l'impuls del treball en equip, la síntesi de la informació i opinió.

Així mateix, l'ensenyament religiós ajuda els alumnes i les alumnes a ser protagonistes del seu propi aprenentatge com a resposta a la voluntat de Déu que l'ésser humà col·labori activament i lliurement amb el pla establert per Ell. Per això, aprendre a aprendre comporta tan una proposta consensuada de sentiments, valors i actituds, com també un marc de referència acceptat voluntàriament segons les seves conviccions, el qual ha de ser gresol en la recerca de la veritat i del bé.

5. Competència d'autonomia i iniciativa personal. Quant a l'autonomia i iniciativa personal, l'ensenyament religiós catòlic s'imparteix en el camp específic de l'escola, amb l'objectiu irrenunciable de formar la persona des de dins, alliberar-la de tot allò que li impedeix viure lliurement, que comporta una referència efectiva a una determinada visió de la persona i al seu sentit últim, per afirmar-lo, negar-lo o prescindir-ne.

És una finalitat fonamental de la tasca de l'escola que els/les alumnes descobreixin la seva identitat personal, i això és possible amb una obertura al significat últim i global de l'existència humana.

L'autonomia i iniciativa personals es realitzaran en l'alumne/a quan entri en el coneixement d'ell mateix, del seu ser més profund, en les seves potencialitats, en la seva dignitat i en el seu sentit. La formació religiosa catòlica aporta d'aquesta manera una cosmovisió que fa possible l'obertura cap al fonament i el sentit últim de la vida i, per tant, al sentit de la ciència, de la cultura i de la identitat mateixa de la persona humana.

L'ensenyament religiós catòlic a més a més de ser un ensenyament de valors també es dirigeix a la persona concreta en les seves arrels, en les possibilitats humanes d'acció i de servei i, sobretot, es dirigeix a un ser humà en la seva finalitat transcendent. Tot això comporta l'oferiment de l'Evangeli de salvació de Jesucrist perquè, una vegada conegut, sorgeixi la humanitat nova feta d'homes nous conforme al disseny de Déu. Per això l'ensenyament ha de proposar Jesucrist com a camí que ens condueix a la veritat i a la vida i ha de fer-se des de la convicció profunda que procedeix de l'Església que confessa, celebra i viu la fe en Jesucrist i, en

conseqüència, mitjançant la forma pròpia i més coherent de transmetre aquesta fe de l'Església: el testimoni.

En la contribució al desenvolupament personal de l'alumne/a, la religió és generadora de valors i d'integració social. La religió col·labora en aquesta competència lliurant a l'alumne/a les virtualitats necessàries per crear les disposicions i actituds que afavoreixen la inserció social. L'autonomia de l'individu cristià ve precisament afavorida per l'obertura a una visió global del món i de la realitat, una cosmovisió que fa possible la formació integral de l'alumne/a davant de visions parcials i determinants de la llibertat pròpia.

Des dels procediments de l'àrea s'afavoreix aquesta competència bàsica desenvolupant iniciatives i es vetlla especialment perquè els/les alumnes construeixin un judici moral basat en els principis, valors i actituds que genera el mateix evangeli.

6. Competència en el coneixement i interacció amb el món físic. La Religió catòlica contribueix al desenvolupament de la competència en el coneixement i interacció amb el món físic a través de la Doctrina Social de l'Església, que il·lumina les respostes i les solucions als problemes que sorgeixen en la interacció de l'ésser humà amb el medi físic i amb ell mateix. També contribueix a la valoració ètica de l'ús de la ciència i de la tecnologia.

Al seu torn recolza i dóna sentit a les habilitats i destreses relacionades amb l'ecologia que s'adquireixen des d'aquesta competència. El cristià entén la naturalesa com a creació de Déu, i per això la valora, en té cura i la fomenta.

Totes les aportacions a les diferents competències poden ser agrupades i definides **quant a l'aportació religiosa** com un desenvolupament de la capacitat transcendent de la persona, és a dir, de la seva aportació espiritual i religiosa. Això la capacita per donar sentit a la seva vida i li configura la capacitat transcendent:

L'obertura de la raó a la recerca de la veritat en la superació de tot itinerari racional reductiu, la capacitat de deixar-nos confrontar i interpel·lar per la crida a la llibertat i a la felicitat veritables, l'obstinació en el diàleg de la fe i la raó, de la fe i la cultura, l'atenció a la capacitat innata per dinamitzar la intel·ligència i cridar a la raó humana a la recerca d'"alguna cosa més", de la identitat pròpia de l'ésser humà, la capacitat de ser i estar al costat dels altres des de la fraternitat, l'amor i la misericòrdia, l'ànima d'infinnit, l'anhel de Déu i la planificació de l'ésser en la vida eterna... són, entre d'altres, els objectius i elements fonamentals en el desenvolupament de les competències abans descrites.

Pel que fa a les competències establertes en l'esmentat Acord internacional i reconegudes en la Disposició Addicional Segona de la Llei Orgànica d'Educació, 2/2006 de 3 de maig, correspon a la Conferència Episcopal Espanyola fixar el currículum de l'àrea de Religió i Moral Catòlica.

Objectius

En acabar l'Educació Primària es pretén que el/la alumne/a sigui capaç de:

1. Conèixer els aspectes bàsics de les religions ja desaparegudes, relacionant-les amb el cristianisme.
2. Reconèixer els fundadors i alguns elements diferencials de les grans religions vigents, la resposta que donen a les preguntes primeres sobre el sentit de la vida i el compromís dels creients.

3. Conèixer la Bíblia, la seva estructura i sentit, identificant alguns textos bàsics com a Paraula de Déu.
4. Descobrir l'acció de Déu en la natura i en la persona, com a fonament i font dels valors bàsics del ser humà.
5. Identificar alguns personatges fonamentals de la Història de la salvació i la seva resposta de fe, descobrint el valor central de la persona de Jesucrist i la resposta de fe de la Mare de Déu.
6. Valorar la novetat de l'amor de Déu que ens salva del pecat i de la mort pel seu Fill Jesucrist i a través de la vida i l'acció salvífica de l'Església, Cos de Crist.
7. Identificar el significat d'alguns esdeveniments, formulacions, expressions i textos bàsics del missatge cristià, que faciliten la comprensió de la vida de l'Esperit Sant en el món i en l'Església.
8. Identificar l'Església en les seves manifestacions, conèixer la presència de Déu i la seva gràcia en els sagraments, i el servei eclesial efectuat pels apòstols i els seus successors.
9. Comprendre i distingir el sentit sagrat, festiu, cultural i de celebració de les festes i ritus de les religions monoteistes, saber-les relacionar amb els aspectes culturals i de celebració de la litúrgia.
10. Analitzar la jerarquia de valors, actituds i normes que conformen el ser cristià, i aplicar-los a les diferents situacions de la vida.
11. Valorar que la fe cristiana implica assumir responsabilitats, conèixer i comprendre l'arrel i el sentit de l'acció i del compromís cristià, i mantenir una actitud de tolerància i respecte davant els sistemes ètics de les diverses religions.
12. Conèixer, valorar i respectar el patrimoni religiós, artístic i cultural, que es manifesta a través del llenguatge simbòlic i iconogràfic de l'arquitectura, pintura, literatura, música i litúrgia, com a expressió de la fe catòlica i d'altres religions.
13. Descobrir que el destí etern de la persona comença aquí com a do que sorgeix de la victòria de Crist sobre la mort.

Primer cicle

Continguts

1. La creació del ser humà i del món, obra admirable de Déu i tasca per a l'home i la dona.
2. Estructura i sentit de la Bíblia, paraula de Déu .
3. Manifestació de Déu Pare, creador i misericordiós, en la Bíblia.
4. La resposta de l'home i la dona a Déu. El valor de la pregària com a relació amb Déu. Significat del temple i les imatges.
5. Déu vol la felicitat del ser humà. El seu amor i providència.
6. Déu mostra el seu amor. La intervenció salvadora de Déu en la història del poble d'Israel, assumida per la Tradició cristiana.
7. L'amor de Déu és font de veritat i de bondat per als qui creuen.
8. Els manaments, expressió de la llei natural i de l'amor de Déu. Regla de conducta humana i cristiana.
9. Déu envia el seu Fill Jesucrist per a la salvació dels pecats dels fills. Jesucrist, camí, veritat i vida.

10. Principals ensenyaments de la vida de Jesús narrades en els Evangelis. Les paràboles.
11. Déu manifesta el seu amor amb la mort del seu Fill. Últim Sopar, Passió, Mort i Resurrecció. Déu es queda entre nosaltres: l'Esperit Sant.
12. L'Església, que es reuneix per celebrar l'amor de Déu, forma la gran família dels fills de Déu.
13. Les festes i celebracions de l'any litúrgic. El sentit de la festa cristiana: Déu amb nosaltres. Significat de les festes marianes més importants.
14. Significat i sentit d'alguns símbols religiosos en les celebracions: l'aigua, el foc, la llum, l'oli, els gestos, la música.
15. Els ritus com expressió de la relació amb Déu. El culte cristià.
16. El cristià espera la gran festa del cel.

criteris d'avaluació

1. Descriure i respectar les diferents pràctiques religioses i el seu sentit: l'oració, el culte i el compromís.
2. Saber localitzar una cita bíblica.
3. Reconèixer la bondat i la paternitat de Déu en alguns textos bíblics sobre la creació,.
4. Apreciar l'amor de Déu a l'ésser humà des de la natura i la seva presència al costat nostre.
5. Distingir alguns personatges bíblics significatius i la seva resposta de fe, amb especial atenció a la figura de la Mare de Déu i a la persona de Jesús com a dignes d'imitació.
6. Treure conclusions d'algunes paràboles bàsiques de l'ensenyament de Jesucrist.
7. Assenyalar la relació del creient amb Déu en alguns textos bíblics.
8. Comprendre que Crist ens mostra el seu amor presentant-se com a camí per arribar a Déu, morint per nosaltres, perdonant-nos i enviant-nos el seu Esperit.
9. Reconèixer que l'Església és la família dels fills de Déu.
10. Identificar el significat dels símbols cristians i del temple, i reconèixer l'arrel celebrativa de la festa cristiana.
11. Comprendre i respectar que el diumenge és el Dia del Senyor.
12. Saber situar alguns símbols religiosos de les festes del nostre país.
13. Saber aplicar els manaments de la llei de Déu a la vida quotidiana.
14. Relacionar el final feliç de les paràboles de les noces amb la gran festa del cel.

Segon cicle

Continguts

1. Déu és creador. El món i la vida com a do de Déu en la Bíblia. Algun relat sobre l'origen del món en l'antiguitat.
2. L'acció salvadora de Déu a través dels patriarques i Moisès al poble jueu. Sentit salvífic i compromís amb l'home i la dona en el Judaisme, Cristianisme i Islam.

3. La promesa de salvació que Déu fa a l'home i la dona es compleix en la persona de Jesucrist, Déu i home vertader.
4. Significat de la vida de Jesús com a lliurament personal i compromís amb tots els homes i dones.
5. El pecat de l'home com a ruptura amb Déu, amb els altres i amb ell mateix.
6. El perdó de Déu i la seva misericòrdia. Els miracles de Jesús.
7. La victòria sobre el pecat i la mort. Jesucrist, el Messies, el Salvador, ha ressuscitat i viu per sempre.
8. La fe i el seguiment, resposta a Jesucrist. El manament de l'amor.
9. El naixement de l'Església. L'Esperit Sant és qui dóna vida. Manifestacions dels vincles interns que uneixen als membres de l'Església.
10. L'Església, el Cos de Crist.
11. La salvació de Déu a través dels sacraments de l'Església. Els sacraments de la Iniciació i Reconciliació.
12. L'Eucaristia origen i meta de la vida cristiana.
13. La Verge Maria, Mare de l'Església. Sentit de les advocacions.
14. Comparació entre les principals expressions artístiques de les religions monoteistes. Identificació de la fe de l'autor i de la comunitat.
15. La vida que Déu dóna dura per sempre.

Criteris d'avaluació

1. Distingir els fundadors de les religions monoteistes, comparant-ne els aspectes de la seva relació amb Déu, el seu compromís amb l'ésser humà i la seva acció salvífica.
2. Verificar l'acció salvadora de Déu a través dels personatges bíblics, i la seva plenitud en Jesucrist.
3. Reconèixer l'amor de Déu en crear-nos a la seva imatge i adoptar-nos com a fills.
4. Identificar alguns fets i paraules de Jesús que mostren l'amor de Déu a l'home i la dona.
5. Situar les accions salvadores de Jesús en les referències bíbliques sobre els seus miracles, la seva mort i resurrecció.
6. Comprendre que el pecat trenca la relació amb Déu, que Jesucrist la restableix amb la seva mort i resurrecció, i que l'amor de Déu dura per sempre.
7. Explicar que la fe i les obres són respostes a l'amor de Déu, manifestat en Jesucrist.
8. Distingir i relacionar els sacraments de la Iniciació, la Reconciliació i l'Eucaristia.
9. Explicar la nova vida que sorgeix pel Baptisme i s'alimenta en l'Eucaristia.
10. Saber descriure l'Església com a Cos de Crist.
11. Raonar que qui uneix els membres de l'Església és l'Esperit Sant.
12. Reconèixer en les diferents advocacions de Maria, la Mare de Déu i Mare nostra.

13. Aplicar a algunes obres artístiques i gestos litúrgics els continguts bàsics de la fe cristiana i d'altres religions.

14. Explicar el significat d'alguns texts evangèlics que facin referència a la vida eterna.

Tercer cicle

Continguts

1. L'estructura de la religió. El concepte de Déu i d'home. Origen i destí **de l'home i la dona**. Les mediacions.

2. Manifestacions de l'estructura del fenomen religiós en l'antiguitat (Mesopotàmia, Egipte, Grècia i Roma).

3. Les respostes a les grans preguntes de l'ésser humà en el Judaisme, el Cristianisme i l'Islam. El sentit i abast de la fe i les bones obres.

4. El ser humà, el sentit de la seva vida i la seva salvació en l'Hinduisme i el Budisme.

5. La dignitat del ser humà creat per Déu Pare. Els drets humans.

6. Relats del Nou Testament en els quals els testimonis acrediten que Jesucrist és Fill de Déu i home verdader.

7. Jesucrist, Salvador i Redemptor del pecat i de la mort.

8. Jesucrist, plenitud de l'home.

9. La presència de la Mare de Déu en l'Evangeli i en els Fets dels Apòstols.

10. L'home nou i la llei de l'Esperit. L'amor de Déu i l'amor al proïsme.

11. L'ésser humà és responsable dels seus actes. El valor de la consciència, la veritat, la llibertat i la voluntat.

12. Els sacraments per al creixement i propagació del Poble de Déu: Ordre sacerdotal i Matrimoni.

13. Jesús truca i envia els seus deixebles per tot el món per continuar la seva obra de salvació. La vinguda i presència de l'Esperit Sant. L'expansió de l'Església.

14. L'Església, nou Poble de Déu. Manifestacions de l'estructura jeràrquica de l'Església. El Papa, els Bisbes, els Sacerdots, la Vida Consagrada. L'Església Universal i l'Església diocesana.

15. L'Església al món actual. Significat i sentit de les notes de l'Església. Mapa de les grans religions al món d'avui.

16. Respecte a les conviccions religioses com a condició mínima per a la convivència.

17. Compromís i solidaritat amb el món d'avui: manifestacions en l'Església i en altres religions.

18. Les festes del poble de Déu . El seu valor comunitari i commemoratiu. L'encontre amb Déu a través de les festes.

19. Manifestacions de la presència de Déu en la cultura cristiana. Valoració de les expressions artístiques de les religions presents en l'entorn.

20. Déu prepara una terra nova on habitarà la justícia. La Unció dels malalts. Les darreries de l'ésser humà.

Criteris d'avaluació

1. Saber identificar alguns signes i símbols representatius del fenomen religiós en l'antiguitat.
2. Relacionar les grans religions vigents, descobrint les seves principals semblances i diferències.
3. Distingir el sentit últim de la vida segons les religions monoteistes.
4. Saber diferenciar les concepcions sobre la salvació de l'home en l'Hinduisme i el Budisme.
5. Comentar alguns textos del Nou Testament on es manifesta la humanitat i la divinitat de Jesucrist.
6. Descriure quines conseqüències té en l'ésser humà el fet de ser creat i estimat per Déu com a fill.
7. Sintetitzar els punts essencials sobre la salvació de l'home realitzada per Jesucrist, i raonar com Déu se'ns dona a través dels sacraments.
8. Assenyalar en texts evangèlics l'origen de l'Església i la seva finalitat de salvació.
9. Descriure la missió dels membres de l'Església com a continuïtat de la missió de Jesucrist.
10. Especificar el servei eclesial que els apòstols i els seus successors presten al poble de Déu, i distingir el significat de les paraules apòstol, jerarquia i Col·legi Episcopal.
11. Situar i valorar la presència de la Mare de Déu en els moments culminants de la vida de Crist, reconeixent que ocupa un lloc especial en la salvació.
12. Raonar el valor de la llibertat i la responsabilitat dels propis actes a la llum de l'Evangeli, i saber aplicar el manament de l'amor a les situacions quotidianes.
13. Identificar algunes institucions de l'Església dedicades a l'ajuda als necessitats.
14. Assenyalar i respectar els valors de les diferents religions i la seva contribució a la cultura.
15. Interpretar el significat transcendent de l'art religiós, i distingir les festes civils de les festes cristianes.
16. Resumir la fe de l'Església sobre la vida eterna.

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

Introducció

La Llei Orgànica de l'Educació, 2/2006 de 3 de maig, té en compte en la Disposició Addicional Segona el dret dels pares a la formació religiosa i moral dels seus fills, segons les seves conviccions, i estableix que l'ensenyament de la religió s'inclourà com a àrea o matèria en els nivells educatius que correspongui. Els Decrets d'Ensenyaments Mínims desenvolupen l'esmentada Disposició Addicional 2a quant a la seva presència curricular i condicions acadèmiques aplicant l'exclusiva competència de la Jerarquia eclesiàstica per determinar el currículum propi de l'ensenyament religiós catòlic en el nostre cas.

En aquest marc, l'ensenyament de la religió i moral catòlica es presenta com una opció lliure per als/les alumnes i obligatòria per als centres.

L'ensenyament religiós contribueix a la qualitat de l'educació des de la proposta i desenvolupament d'uns coneixements, valors i actituds que conformen el seu propi currículum. Ho fa desenvolupant especialment la capacitat transcendent de l'alumne/a, facilitant-li una proposta de sentit últim per a la seva vida i il·luminant el fonament d'aquells valors comuns que fan possible una convivència lliure, pacífica i solidària.

Per assolir una formació integral i, per tant, una educació de qualitat, caldria que es desenvolupessin totes les capacitats inherents a l'ésser humà, entre les quals es troba constitutivament la capacitat transcendent. Aquesta capacitat bàsica de l'individu adquireix el seu autèntic compliment en la recerca del sentit últim de la vida. Arrelada en el més profund de l'ésser, l'alumne la va descobrint -tenint en compte els nivells d'aprenentatge propis de cada edat- en els símbols i signes del seu entorn, en el progrés i humanització del propi ser humà, en el llenguatge narratiu de la Bíblia, en els models cristians d'identificació i, en particular, en la persona de Jesucrist i la seva presència en la comunitat cristiana.

La formació religiosa i moral catòlica compta amb una llarga tradició en el sistema educatiu espanyol i responent a raons profundes de la institució escolar i als drets humans reconeguts per la Constitució espanyola, està garantida actualment per l'Acord subscrit entre l'Estat espanyol i la Santa Seu sobre Ensenyament i Assumptes Culturals, firmat el 3 de gener de 1979, en el qual s'estableixen els principis que fan possible les garanties constitucionals.

El currículum de l'ensenyament de la religió catòlica és una síntesi bàsica i global del missatge cristià, adequada a l'edat de l'alumne/a, a les exigències epistemològiques de la matèria, a les expressions culturals de l'entorn i a les demandes didàctiques del sistema educatiu. Junt amb les altres opcions de la matèria de Religió, s'emmarca en un context històric i social, inclou part del gran patrimoni cultural i artístic que brolla de la fe catòlica i d'altres confessions, i possibilita l'anàlisi comparada dels continguts i línies bàsiques de les grans religions vigents. Amb tot, l'ensenyament religiós catòlic es desenvolupa especialment en quatre grans dimensions:

La **dimensió cultural i històrica** està present en l'ensenyament religiós, ja que el patrimoni cultural, històric i antropològic-axiològic que gran part de les societats reben del passat està vertebrat per continguts religiosos. En aquest sentit, la Religió catòlica ha donat els seus fruits en l'art, en els sistemes de significació moral, en la cultura popular i en l'acció social. Per això, el currículum de l'opció confessional catòlica ensenya la incidència que el cristianisme –en els seus continguts doctrinals i en les seves formes històriques- ha tingut i té en la cultura catalana, espanyola i europea.

La **dimensió humanitzadora** de l'opció catòlica constitueix una aportació eficaç en la maduració de la personalitat integral de l'alumne/a, arrelada en els mateixos objectius del

sistema educatiu en un nucli referencial d'idees, valors i creences que li permeten donar resposta als seus interrogants més radicals, fent a la vegada possible la formació d'homes i dones conscients, crítics, lliures i creadors. La formació religiosa catòlica aporta d'aquesta manera una cosmovisió que fa possible l'obertura vers al fonament i el sentit últim de la vida i, per tant, al sentit de la ciència, de la cultura i de la identitat mateixa de la persona humana. Es tracta d'afrontar les grans preguntes que l'alumne/a es planteja i ajudar-lo a trobar les respostes que podrà assumir com a opció lliure i personal. És finalitat de l'escola que els alumnes aconseguixin el seu desenvolupament personal; la qual cosa no és possible sense una convenient fonamentació i orientació cap a un significat últim i global de l'existència.

La **dimensió ètico-moral** explicita les exigències morals que comporta el missatge cristià. En la religió catòlica s'ofereix una determinada manera de veure la vida, en la base de la qual es troba un concepte d'home, un nucli referencial d'idees i creences, i la proposta d'una escala de principis i valors. L'ensenyament religiós catòlic exposa, fonamenta i jerarquiza els valors i virtuts capaces d'educar la dimensió moral i social de la personalitat de l'alumne/a, en ordre a fer possible la maduració en la responsabilitat, l'exercici de la solidaritat i de la caritat. Tot això, com a expressió coherent del coneixement de Déu revelat en Jesucrist.

L'opció religiosa catòlica es presenta en l'àmbit escolar, en la seva estructura epistemològica o disciplinar, amb el **caràcter científic** amb què, en la cultura universitària, s'aborden les ciències de la religió i la teologia. Els seus continguts són sabers amb una fonamentació i una metodologia científica pròpia, implantats amb rigor i tradició en els Estats del nostre entorn cultural. El seu estatut epistemològic original entra en l'àmbit educatiu en confrontació i diàleg amb aquells altres tipus de sabers i racionalitat que operen a l'escola.

Contribució de l'àrea de religió i moral catòlica a l'adquisició de les competències bàsiques

L'ensenyament de la Religió catòlica a l'escola s'até a la finalitat pròpia d'aquesta, que és la formació plena de l'alumnat mitjançant els sistemes propis d'aprenentatge que es concreten en el currículum i el seu desenvolupament.

L'ensenyament religiós contribueix a la qualitat de l'educació que preconitza la LOE des de la proposta i desenvolupament d'uns coneixements, valors i actituds que conformen el seu propi currículum. Ho fa desenvolupant especialment la dimensió i capacitat transcendent de l'alumnat, facilitant-li una proposta de sentit últim per a la seva vida i il·luminant el fonament d'aquells valors comuns i propis d'aquest ensenyament que fan possible una convivència lliure, pacífica i solidària.

Les propostes de l'ensenyament religiós catòlic constitueixen en si mateixes una cosmovisió del món, de la vida i de l'ésser humà que fan possible la formació integral. Tot això es realitza mitjançant la presentació sistemàtica, orgànica i científica del missatge, vida i persona de Jesucrist, present en la seva Església, avalada per l'Escriptura, per la Tradició i el Magisteri de l'Església, transmesa a través de l'acció educativa del professor amb la seva preparació científico-tècnica i el seu testimoni cristià.

Les aportacions d'aquest ensenyament conformen una manera de ser i de viure en el món, de tal manera que els principis, valors i actituds que genera ajuden a l'alumnat a situar-se lúcidament davant la tradició cultural, a conèixer i oferir els elements bàsics del cristianisme generadors de cultura i, per tant, a inserir-se cooperativament i crítica en la societat.

Les seves propostes són qualitativament transcendents i vives, realitzades en la persona del mateix Jesucrist, per això pot donar i de fet dona resposta al sentit últim de la vida.

Amb tot, les competències bàsiques, com són les interpersonals, interculturals, socials i cíviques i la comunicació lingüística adquireixen en aquesta matèria elements bàsics per a la seva adquisició al llarg de l'ensenyament obligatori. Tota persona té necessitat d'una base sòlida sobre la qual construir l'existència personal i social. Els adolescents i joves es plantegen interrogants profunds sobre el sentit de la seva existència que exigeixen una resposta, alhora que transcendent, de caràcter universal i estable. Cal tenir en compte que en aquestes edats es desenvolupa la raó formal, i la seva capacitat d'abstracció i generalització de conceptes. És capaç d'analitzar i sintetitzar elements diferents i plurals, induir i aplicar símbols i signes a la seva pròpia vida i a la realitat circumdant. És precisament en aquesta etapa en què certa inquietud vital sorgeix i comença a plantejar-se els perquè de l'existència i especialment la seva actitud personal davant del fet religiós en relació a la vida personal i social.

Les seves preguntes vitals i la seva inseguretats estan demandant models de vida autèntics en el procés de maduració de la seva personalitat. L'ensenyament religiós catòlic insistirà en la proposta explícita de la persona de Jesucrist, els principis que d'Ell dimanen, els valors que genera i les actituds que brollen a fi que els alumnes reflexionin seriosament sobre la conducta personal i social.

Això exigeix una informació sòlida sobre el fet religiós i, en concret, pel que fa referència a aquesta assignatura, una exhaustiva presentació del fet religiós conformat en la religió catòlica.

La formació religiosa es desenvolupa a l'escola en un diàleg autèntic amb la realitat cultural, informant sobre la relació i influx mutus entre la cultura occidental i el fet religiós cristià; entrant en diàleg fecund i responsable amb aquesta cultura -composta per idees, principis, valors, modes de vida- a la llum de l'Evangelí, que en la seva perenne actualitat il·lumina el més profund de l'ésser humà i projecta una visió lliure i valorativa davant de la realitat cultural.

Si bé l'ensenyament religiós és present i ajuda la conformació de les competències fixades en els Reials Decrets d'ensenyaments mínims, tenint en compte que les competències bàsiques són "aquelles que sustenten la realització personal, la inclusió social i la ciutadania activa," algunes d'elles tenen una especial relació amb l'acció educativa de la religió catòlica, i fins i tot, podria afirmar-se que d'altres, si es prescindeix de la realitat religiosa, mancarien d'elements importants per a la seva adquisició i desenvolupament. **Entre d'altres proposem les següents:**

1. Competència en comunicació lingüística. L'ensenyament religiós catòlic a l'escola utilitza el llenguatge acadèmic, aquells llenguatges que conformen la cultura que es transmet a la matèria de religió, i els llenguatges del propi ensenyament religiós.

El diàleg de la fe amb la cultura contribueix a la competència en **comunicació lingüística**, en la mesura que exigeix exercitar-se en l'escolta de la paraula de Déu, l'exposició dels seus continguts i aplicació a la cultura i a les diferents formes de vida social, així com a l'argumentació adequada a aquesta edat i sempre present en l'ensenyament religiós.

D'altra banda, és propi de l'ensenyament religiós catòlic la utilització dels diversos llenguatges i formes de comunicació que Déu ha utilitzat en la seva revelació a l'ésser humà. La seva revelació és rica en distints llenguatges. Així, el llenguatge bíblic i la seva riquesa d'expressió i simbologia; el llenguatge doctrinal i la seva precisió conceptual, analítica i argumental; el llenguatge litúrgic i la seva proximitat al llenguatge dels símbols del poble cristià; el llenguatge, finalment, testimonial que fa possible la transmissió vital d'allò que es creu.

Així mateix, l'ensenyament religiós catòlic en l'exercici d'aprenentatge del missatge cristià capacita i permet a l'alumnat expressar pensaments, conviccions, vivències i opinions i acostumar-se al discurs coherent i estructurat de la fe cristiana.

Tot això és imprescindible per a la comprensió del llenguatge a totes les llengües de la cultura occidental. L'ensenyament religiós fa possible una veritable comunicació lingüística, en utilitzar els diferents llenguatges en la seva expressió verbal o escrita, explícits i implícits en fonts diverses. Finalment, l'anàlisi de fets socials que es presenta en la classe de Religió, com elements motivadors de la realitat evangèlica, possibiliten l'enriquiment del vocabulari.

2. Competència social i cívica. En la competència social i cívica s'integren els elements essencials per a la humanització, elements personals, interpersonals i interculturals, i recullen totes les formes de comportament que preparen les persones per participar d'una manera eficaç i constructiva en la vida social i professional.

Des del missatge cristià, allò principal és el desenvolupament de tot el que és humà, de les seves potencialitats i capacitats que el configuren i el desborden, del purament funcional i material. Des del desenvolupament de la persona s'estableixen les bases per a la cooperació i exercici de la ciutadania democràtica, la comprensió de la realitat social en la qual es viu, sent conscients dels valors del nostre entorn i col·laborant amb l'oferta de vida que ens fa Jesucrist, a construir un sistema de valors propi i a viure-hi en coherència.

En aquesta acció humanitzadora, l'ensenyament religiós catòlic exposa, fonamenta i jerarquitzava els valors i virtuts capaços d'educar la dimensió moral i social de la personalitat de l'alumnat, en ordre a fer possible la maduració de la coresponsabilitat, l'exercici de la solidaritat, de la cooperació, de la llibertat, la justícia, la igualtat i la caritat; tot això, com a expressió coherent del coneixement de Déu, revelat en Jesucrist i, alhora, com a resposta a les grans preguntes sobre el sentit de la vida que ja en aquesta edat es formulen els alumnes.

Amb això estem apel·lant al principi bàsic, la dignitat del ser humà com a fill de Déu, oferint el fonament estable del respecte als principis i valors universals, com a resposta a una profunda crisi d'humanitat i d'ordre moral. L'alumnat necessita al seu torn raons per estimar, raons per viure i raons per esperar, basades en la vida i missatge d'amor de Jesucrist, origen i meta de la formació religiosa que l'Església ofereix en l'escola.

Es contribueix directament a la dimensió moral de la persona afavorint que els/les alumnes reconeixin l'arrel de seu propi ser i els seus mateixos comportaments, construint una consciència recta que es fonamenti en els valors de l'Evangeli. Afavorint també els aprenentatges des d'un marc de referència que s'ha d'ajustar a la lliure i voluntària opció dels pares.

Això comporta millorar les relacions interpersonals basades en principis i valors que emanen de la persona de Crist i ajuda en conseqüència a afrontar les situacions de conflicte mitjançant el diàleg, el perdó i la misericòrdia, valors genuïnament cristians.

En el més profund de l'ésser cristià sorgeix el gran valor de la fraternitat universal. D'aquí que les mínimes exigències ètiques de convivència, participació, coneixement de la diversitat i de les situacions de discriminació i injustícia, estiguin fonamentades i siguin conseqüències de la fe cristiana. Els valors del respecte, cooperació, caritat, justícia, no violència, compromís i participació tenen el seu fonament i referències cristianes en la filiació per l'amor de Déu, l'amor, la fraternitat, la justícia, la misericòrdia, el perdó, la donació d'un mateix, el lliurament total a favor dels pobres.

En conseqüència, des de l'ensenyament religiós es proposa una reflexió i una anàlisi crítica dels valors democràtics i de la ciutadania descobrint que la seva arrel són els principis fonamentals de l'Evangeli i de la Doctrina Social de l'Església.

3. Competència cultural i artística. La contribució a la competència **cultural i artística** es relaciona amb els seus aspectes de coneixement i valoració de tota l'expressió artística, plàstica, històrica, simbòlica, lingüística, de costums, ritus, festes, valors i maneres de vida impregnades pel cristianisme des del seu origen i el seu desenvolupament actual, com a manifestació del fet religiós. L'alumnat també coneixerà i podrà comprendre i assumir els valors que comporta el coneixement del fet religiós en la seva expressió artística, cultural i estètica, teològica i vivencial

La cultura i la història europea occidental, i la història i cultura del nostre país, podran ser compreses i assumides tenint en compte el fet religiós present sempre en la història cultural dels pobles i, en concret, en els pobles d'Espanya. És conegut per tots que la maduració de la personalitat humana es realitza dins de la tradició cultural, on creix i se sustenta. Aquesta maduració es realitza en un món cada vegada més complex i de major contrast cultural i de presència, respecte i diàleg de cultures.

La Religió i Moral Catòlica presenta l'esdeveniment cristià en diàleg amb la cultura, incorporant orgànicament el saber de la fe al conjunt dels altres sabers. Amb això els/les alumnes adquireixen una valoració crítica de la cultura a la llum de l'Evangeli, motivant alhora l'apreci per la pròpia cultura i l'estima adequada per altres tradicions culturals i religioses. D'altra banda, en el currículum de Religió catòlica hi són presents també els elements essencials que defineixen les grans religions de la humanitat.

L'ensenyament religiós catòlic tan aporta a la competència cultural i artística uns coneixements de l'art i cultura amb referència religiosa i unes destreses, com també el sentit i profunditat de la seva presència que remet a una manera concreta de veure la vida, d'expressar-la i de viure des de l'aportació cristiana a la cultura. Fent això contribueix activament a la conservació del patrimoni cultural i artístic, tant de la pròpia comunitat com d'altres comunitats.

És competència també del professor/a de Religió evangelitzar la cultura, generar cultura, treballar al servei de la realització de la humanitat segons la veritat de l'ésser humà. Això és possible mitjançant una pertinença determinant: la pertinença a Jesucrist, el Senyor, viscuda en el present a través de la pertinença a l'Església.

4. La competència d'aprendre a aprendre. La matèria de Religió catòlica com a àrea de coneixement dins del procés d'ensenyament-aprenentatge que es du a terme en l'educació, contribueix al desenvolupament de la competència **d'aprendre a aprendre**, fomentant les capacitats d'aprenentatge: atenció, memòria, experiència..., l'impuls del treball en equip, la síntesi de la informació i opinió.

L'ensenyament religiós ajuda a ser protagonistes del propi aprenentatge, com a resposta a la voluntat de Déu que l'ésser humà col·labori activament i lliure amb el seu pla. Per això, aprendre a aprendre comporta a més a més d'una proposta consensuada de sentiments, valors i actituds, un marc de referència acceptat voluntàriament segons les seves conviccions, que ha de ser gresol en la recerca de la veritat i del bé.

L'ensenyament religiós proporciona als/les alumnes el principi sobre el qual l'ésser humà s'ha de sentir orgullós i motivat com a Fill de Déu, per aprendre i continuar aprenent.

5. La competència sobre autonomia i iniciativa personal. Quant a l'autonomia i iniciativa personals l'ensenyament religiós catòlic impartit a l'escola, objectiu irrenunciable del qual és formar la persona des de dins, alliberar-lo de tot el que li impedeix viure lliurement com a

persona, comporta la seva efectiva referència a una determinada visió de l'home i al seu sentit últim, per afirmar-lo, negar-lo o prescindir-ne.

És finalitat fonamental de la tasca de l'escola que els alumnes i les alumnes descobreixin la seva identitat personal, i això serà possible amb una obertura al significat últim i global de la seva existència humana.

L'autonomia i iniciativa personals es realitzen en l'alumnat quan aquest es coneix a si mateix en el seu ser més profund, en les seves potencialitats, en la seva dignitat i en el seu sentit. L'ensenyament religiós catòlic es dirigeix a la persona concreta en les seves arrels i en la seva identitat pròpia, en les seves possibilitats humanes d'acció i de servei i es dirigeix a l'ésser humà en la seva finalitat transcendent. Tot això comporta l'oferiment de l'Evangelí de Jesucrist que presenta la humanitat nova feta d'homes i dones nous conforme al disseny de Déu. L'ensenyament de la Religió catòlica proposa a Jesucrist com a camí que ens condueix a la veritat i a la vida, i ha de fer-se des de la convicció profunda que procedeix de l'Església que confessa, celebra i viu la fe en Jesucrist, i, en conseqüència, mitjançant la forma pròpia i més coherent de transmetre aquesta fe de l'Església: el testimoni. El testimoni d'homes i dones sants al llarg de la història constitueix un referent continu per a l'autoassimilació dels valors més genuïnament cristians. D'aquesta forma l'ensenyament religiós educa en la iniciativa personal i autònoma de l'alumnat pel bé i la veritat.

En la contribució al desenvolupament personal de l'alumnat, la religió és generadora de valors i d'integració social, ja que l'home i la dona moderns podrà obtenir una nova dimensió totalment ignorada per altres teories i escoles com les que s'orienten cap al positivisme i relativisme d'una manera excloent. La religió col·labora en aquesta competència lliurant a l'alumnat aquelles virtualitats necessàries per crear les disposicions i actituds que afavoreixen la inserció social. L'autonomia de l'individu cristià ve precisament afavorida per l'obertura a una visió del món i de la realitat, que possibilita una formació integral de l'alumnat superant visions parcials i determinants de la llibertat pròpia.

Així mateix, capacita l'alumnat per examinar situacions concretes de la vida i realitzar amb autonomia un judici crític i en conseqüència cristià.

6. La competència en el coneixement i interacció amb el món físic. La Religió catòlica contribueix al desenvolupament de la competència en el coneixement i interacció amb el món físic a través de la Doctrina Social de l'Església, il·luminant les respostes i les solucions als problemes que sorgeixen en la interacció de l'ésser humà amb el medi físic i amb si mateix. També contribueix a la valoració ètica de l'ús de la ciència i de la tecnologia.

Al seu torn recolza i dona sentit a les habilitats i destreses relacionades amb l'ecologia que s'adquireixen des d'aquesta competència. El cristià entén la natura com a creació de Déu, i per això la valora, en té cura i la fomenta.

Totes les aportacions a les diferents competències poden ser agrupades i definides **quant a l'aportació religiosa** com un desenvolupament de la capacitat transcendent de la persona, és a dir la seva aportació espiritual i religiosa. Això la capacita per donar sentit a la seva vida i configuren la capacitat transcendent:

L'obertura de la raó a la recerca de la veritat en la superació de tot itinerari racional reductiu, la capacitat de deixar-nos confrontar i interpel·lar per la crida a la llibertat i a la felicitat veritables, l'obstinació en el diàleg de la fe i la raó (de la fe i la cultura), l'atenció a la capacitat innata per dinamitzar la intel·ligència i cridar la raó humana a la recerca d' "alguna cosa més", propi de la recerca originària que identifica tot ser humà, la capacitat de ser i d'estar al costat dels altres des de la fraternitat, l'amor i la misericòrdia, l'ansia d'infinnit i la forma plena de l'ésser

en la vida eterna... són, entre d'altres, objectius i elements fonamentals en el desenvolupament de les competències abans descrites.

En l'**Educació Secundària**, l'opció catòlica té en compte les característiques psicològiques pròpies de l'adolescència. En aquesta edat l'alumne/a es planteja especialment l'actitud personal davant del fet religiós d'una forma més racional i entra en una fase d'interiorització que uneix un descobriment més gran d'ell/a mateix/a amb una capacitat creixent d'abstracció.

Conforme a les competències establertes en l'esmentat Acord internacional i reconegudes en la Disposició Addicional Segona de la Llei Orgànica d'Educació, 2/2006 de 3 de maig, correspon a la Conferència Episcopal Espanyola fixar el currículum de la matèria de Religió i Moral Catòlica.

Objectius

En finalitzar l'Educació Secundària Obligatoria es pretén que l'alumne/a sigui capaç de:

1. Conèixer i interpretar els diferents elements que conformen el fenomen religiós en la seva estructura i la seva expressió històrica, com a base de comprensió de les diferents religions.
2. Raonar les respostes que les grans religions donen a les preguntes de l'ésser humà sobre la concepció de l'home i el seu últim destí.
3. Conèixer la Bíblia, en el seu origen, estructura, finalitat i interpretació pertinent en relació amb la història i experiència religiosa d'Israel, i com a expressió de la revelació de Déu Pare als homes.
4. Conèixer els continguts del cristianisme que fonamenten la concepció de l'ésser humà creat per Déu i destinat a ser fill seu.
5. Identificar Jesucrist com a Fill de Déu, Salvador encarnat entre els homes, mitjançant el coneixement i l'anàlisi del seu missatge, la seva vida i la seva presència per l'Esperit Sant.
6. Analitzar i valorar el sentit i finalitat de l'Església al servei de la humanització i la salvació que Crist ofereix a l'ésser humà, i descobrir la seva aportació als processos més importants de la història.
7. Conèixer i valorar la resposta dels creients al missatge i esdeveniment cristià, que es realitza en l'Església.
8. Comprendre i distingir l'acció salvadora de Crist, i el caràcter de celebració de cada un dels sacraments.
9. Descobrir els fonaments racionals i revelats que justifiquen l'ensenyament moral de l'Església catòlica, i orienten la relació de l'home amb Déu, amb si mateix, amb els altres i amb el món.
10. Analitzar les exigències i compromisos dels cristians en la seva relació amb Déu, amb si mateix i amb els altres, relacionant-los amb altres opcions presents en la societat i en les grans religions.
11. Reconèixer i valorar les fites més importants de la fe cristiana en la història de l'Església, en les grans obres de cultura i en les seves festes, considerant també les aportacions d'altres religions.

12. Analitzar els principis que fonamenten la fe cristiana en la vida eterna, valorant críticament la proposta de les grans religions.

Primer curs

Continguts

1. El ser humà primitiu davant el medi, la mort i el més enllà. El sentit dels cultes funeraris i els ritus de sacrificis.
2. Els relats mítics sobre l'home i Déu en les religions ja desaparegudes: Mesopotàmia, Egipte, Grècia i Roma.
3. La multiplicitat de déus en l'Hinduisme. El seu sentit sagrat de la vida i la presència de Déu .
4. Déu Pare creador, misericordiós i provident. Concepció cristiana de la vida. Ordenació de l'activitat humana vers el bé de la creació.
5. El ser humà creat per Déu. Unitat cos i esperit. L'home i la dona fills de Déu.
6. L'home trenca amb Déu pel pecat. La seva rectificació i perfeccionament en Crist. El dolor i la mort.
7. Déu es revela en Jesucrist. La salvació i la redempció de Jesucrist. La resurrecció i la vida eterna.
8. Sentit i significat d'alguns noms de Crist al Nou Testament: Fill de Déu, Messies, Senyor.
9. Regne de Déu i Església. Significat, realització i transcendència.
10. Les Benaurances, anunci joios de Déu i del seu Regne. Seguiment i identificació amb Jesucrist.
11. La vida com a projecte personal. La dignitat de la persona. La persona humana principal preocupació de l'Església. La moral de l'amor.
12. Sentit i finalitat bàsica de la sexualitat. Valor integrador de la sexualitat com a do de Déu. Respecte i valoració d'ambdós sexes.
13. El sagrament del Matrimoni i la seva moral. Responsabilitat educativa de la família. El divorci i la seva problemàtica.
14. La moralitat dels actes en el Cristianisme, i la seva relació amb la proposta moral del Budisme (sentit de la felicitat) i de l'Islam (valor moral de les obres).
15. La Mare de Déu, model del creient.

Criteris d'avaluació

1. Assenyalar els elements de les religions primitives que tinguin alguna relació amb la cultura religiosa actual.
2. Establir distincions entre els relats mítics de l'antiguitat i la Revelació de Déu en el Cristianisme.
3. Formular la concepció de la persona en el cristianisme, i les seves conseqüències en la fonamentació dels seus drets i deures.
4. Explicar l'origen i sentit del món i de la vida, com a fruit del disseny amorós, misericordiós i provident de Déu Pare.
5. Saber relacionar Jesucrist amb les expectatives de l'Antic Testament.

6. Saber raonar el sentit de la salvació del pecat i de la mort que Jesucrist atorga al creient.
7. Reconèixer el missatge del Regne i les benaurances com a projecte de vida del cristià que s'identifica amb Jesucrist, i saber aplicar a l'Església les paràboles del Regne.
8. Raonar els principis i valors que fonamenten la moral cristiana, aplicant-los especialment a la problemàtica actual sobre la vida.
9. Saber donar raons del valor de la sexualitat com a do de Déu i col·laboració amb Ell en la creació, i saber aplicar els fonaments de la moral cristiana a la vida sexual.
10. Deducir del sagrament del Matrimoni els valors del lliurament total, el compromís, la fidelitat i el sentit de la procreació.
11. Comparar el sentit de la felicitat, els mitjans per assolir-la i la proposta moral en el Budisme, el Cristianisme i l'Islam

Segon curs

Continguts

1. El fenomen religiós i el seu llenguatge. La recerca de Déu i la seva expressió religiosa, històrica, cultural i social.
2. L'experiència religiosa com a realitat antropològica. El sentit de la transcendència. Les grans preguntes de l'home on s'arrela el fet religiós.
3. La plenitud de l'experiència religiosa: l'encontre de l'home amb Déu. El cristianisme i la revelació de Déu en els esdeveniments i paraules testimoniats a la Sagrada Escripura.
4. El mal i el pecat. La ruptura de l'home amb Déu. El valor de les mediacions.
5. Jesucrist, Déu i home vertader, Mitjancer nostre.
6. Jesucrist revela a l'home el seu origen, la seva condició i el seu destí com a fill de Déu.
7. La confessió de fe en l'Encarnació, Mort i Resurrecció de Jesús en les primeres comunitats cristianes. La presència de Maria en el Misteri de Crist.
8. La presència viva de Déu en l'Església, sagrament universal de salvació. L'Església continua l'obra de Jesucrist, animada per l'Esperit Sant.
9. La fe i el seguiment. La santedat com a meta de tot cristià.
10. Manifestacions de la gràcia de Déu: origen, finalitat i sentit dels sagraments del Baptisme, la Reconciliació, l'Eucaristia i la Unció dels malalts. Relacions entre aquests sagraments i la vida humana.
11. La litúrgia com a expressió de la relació de Déu amb els homes i dels homes amb Ell. Origen i actualitat. El valor de l'oració.
12. Moral de les relacions de l'home i la dona amb Déu: 1r, 2n i 3r manaments.
13. Moral en relació amb la veritat i l'autenticitat personal. La seva presència en els mitjans de comunicació.
14. Compromís dels cristians en la construcció de la ciutat terrenal i valoració de les aportacions d'altres religions.
15. La civilització de l'amor: Déu promet un cel nou i una terra nova.

Criteris d'avaluació

1. Detectar els principals elements que constitueixen el fenomen religiós i la seva expressió concreta en el Cristianisme.
2. Descriure el sentit de la vida que ofereix l'experiència religiosa en les grans religions.
3. Raonar la responsabilitat personal que comporta el pecat com a mal contra un mateix, contra el proïsme i com a separació de Déu.
4. Explicar el sentit de la fe cristiana com a identificació amb Jesucrist i la seva realització plena en la vida eterna.
5. Saber utilitzar el missatge d'alguns texts i esdeveniments bíblics per comprovar les manifestacions de Déu, i raonar que Jesucrist és Déu i home vertader.
6. Saber interpretar la mort i resurrecció de Jesucrist com a font d'amor, perdó, esperança i nou naixement per als fills de Déu.
7. Especificar signes concrets de la presència i acció de Déu en la vida de l'Església.
8. Explicar les raons per les quals el cristià estima i celebra l'amor de Déu com a arrel de la seva filiació.
9. Saber establir relacions entre la vida humana i els sacraments del Baptisme, la Reconciliació, l'Eucaristia i la Unció dels malalts.
10. Assenyalar en la litúrgia la relació de Déu amb els seus fills i la seva resposta.
11. Saber identificar en algunes actituds i situacions concretes els fets que van contra la veritat.
12. Il·lustrar amb exemples les accions socials que l'Església realitza mitjançant les seves institucions.
13. Explicar per què, segons la fe cristiana, el Regne de Déu assolirà la seva plenitud en un món nou, recreat per Déu.

Tercer curs

Continguts

1. El projecte de Déu sobre l'ésser humà segons el Judaisme, el Cristianisme i l'Islam.
2. La revelació progressiva de Déu al poble d'Israel. El Judaisme.
3. Fonts de la revelació de Déu: Escriptura, Tradició i Magisteri.
4. Elements bàsics d'interpretació de la Bíblia. Gèneres literaris. Els llibres de l'Antic Testament i del Nou Testament: divisió, descripció i autors.
5. Déu, misteri de comunió: la Trinitat. Fonamentació bíblica i formació de la doctrina trinitària.
6. Anàlisi de les fonts (jueves, romanes i cristianes) sobre la vida de Jesús i el seu temps. La historicitat dels Evangelis. Jesucrist Déu i home vertader.
7. Jesucrist convoca i congrega la comunitat dels seus deixebles. L'Església, Misteri de comunió. L'Esperit Sant força i vida dels creients.
8. L'Església, Poble de Déu. La missió de l'Església: catolicitat i caràcter missioner. Els sacraments de la Confirmació i l'Ordre sacerdotal.

9. La fe, resposta dels cristians a la persona de Jesucrist. Raons per creure i actituds dels creients. Les benaurances.
10. Fonaments de la dimensió moral de la persona. La consciència moral. La relació amb Déu i amb els germans. Llibertat i recerca voluntària del bé.
11. Moral de la vida humana i problemàtica actual: manipulació genètica, avortament, eutanàsia, legítima defensa, pena de mort, drogues i alcoholisme.
12. L'Església primitiva en els Fets dels Apòstols. La seva implantació en els segles II i III. L'Església domèstica. Primeres persecucions. Ministeris en les primeres comunitats.
13. Primer art cristià: el Bon Pastor, les catacumbes, símbols cristians de les comunitats apostòliques.
14. La influència de les religions monoteistes en la configuració de la història i cultura espanyola. Presència d'alguns elements artístics.
15. Maria, realització de l'esperança.
16. La vinguda del Senyor, el judici i la vida eterna.

criteris d'avaluació

1. Diferenciar els elements bàsics del projecte de Déu sobre l'home i la dona en les religions monoteistes.
2. Identificar el gènere literari i l'autor d'alguns textos de la Bíblia.
3. Establir relacions entre textos de la Bíblia, de la Tradició i el Magisteri sobre la revelació de Déu.
4. Saber relacionar l'experiència d'alliberament d'Israel amb la presència de Déu com a Pare amorós enmig del seu poble.
5. Situar cronològicament les fites més importants de la revelació de Déu que van preparant l'encarnació del Fill, i assenyalar les fonts històriques sobre la vida i obra de Jesucrist.
6. Raonar el fonament de l'Església comunitat, els seus signes i les conseqüències en la vida del creient per l'acció de l'Esperit.
7. Raonar com els carismes i ministeris desenvolupen la missió de l'Església.
8. Distingir la fe com a do de Déu i com a resposta raonable de la persona.
9. Descriure els trets essencials de la fe de les comunitats cristianes en els tres primers segles, i la seva expressió en l'art.
10. Raonar el valor de la llibertat com a elecció de la veritat i del bé, i base de la responsabilitat dels propis actes.
11. Saber sintetitzar, des de les benaurances, un codi de conducta del cristià.
12. Aplicar els principis morals del cristianisme als problemes punyents sobre la vida.
13. Mostrar algunes aportacions de les religions monoteistes a la cultura espanyola.
14. Localitzar alguns textos bíblics sobre el judici i destí final, i saber relacionar la festa de l'Assumpció de la Mare de Déu amb l'esperança de vida eterna.

Quart curs

Continguts

1. El misteri de l'Església. Realitat visible i espiritual. Misteri de la unió dels homes i les dones amb Déu.
2. La presència i realització de les notes de l'Església al llarg de la història.
3. L'Església, unitat dels cristians en un sol Cos, la vida del qual és Crist.
4. Final de la vigència del paganisme i extensió del cristianisme en l'Imperi Romà. Constantí i l'Edicte de Milà. Sant Jeroni i Sant Agustí. Concilis d'Efes i Calcedònia. Algunes desviacions doctrinals. Diàleg fe-cultura en els primers segles.
5. La cultura cristiana antiga. La basílica paleocristiana. «*Les Confessions*» de sant Agustí.
6. L'evangelització d'Europa. El monacat: la regla benedictina. Mahoma: el messianisme islàmic i la disputa iconoclasta. III Concili de Toledo. Sant Isidor. Carlemany i l'Europa cristiana. Fundació dels Estats Pontificis. La religió cristiana a l'Al-Andalus. El ritu mossàrab.
7. Les basíliques visigòtiques i romàniques: arquitectura, escultura i pintura.
8. El primer canvi de mil·lenni. Cisma d'Orient. Les peregrinacions: el camí de Santiago, vertebrador d'Europa. Preservació dels Llocs Sants: les Croades. Els ordes militars. La reforma del monacat: Cluny i sant Bernat. El moviment a favor de la pobresa i els ordes mendicants: Sant Francesc d'Assís i Sant Domènec de Guzmán. Avinyó i el Cisma d'Occident.
9. La catedral gòtica: arquitectura, escultura i vitralls. El cant gregorià.
10. El Cristianisme durant el Renaixement i el Barroc. La importància de la Universitat: Duns Scot, sant Anselm, sant Tomás. La reforma protestant. Trento i la reforma catòlica. Nous ordes religiosos. Grans sants i místics espanyols: santa Teresa de Jesús, sant Joan de la Creu i sant Ignasi de Loiola. La Inquisició. L'evangelització del Nou Món: la defensa dels indis i les reduccions del Paraguai.
11. L'art cristià en el Renaixement i el Barroc. La literatura mística. La música com a expressió de l'experiència religiosa.
12. L'Església en el món contemporani. El conflicte fe-raó. La preocupació per la qüestió social. Els nous ordes religiosos, pioners en l'educació, la sanitat i l'assistència. Grans educadors cristians. L'expansió missionera i la presència de l'Església al "quart món". Ciència i religió.
13. L'expressió contemporània de l'art cristià. El ressorgiment de la pintura mística i ecumènica. La concepció religiosa moderna en arquitectura. La música religiosa actual. La poesia mística avui.
14. L'encontre amb la modernitat i la renovació interior de l'Església contemporània: el Concili Vaticà II. Línies mestres de les Constitucions. Totalitarismes d'Estat i el seu desastre moral. L'Holocaust. Judaisme i Islam contemporanis: tradició i modernitat.
15. El segon canvi de mil·lenni. La presència del fet religiós en els mitjans de comunicació i la creació virtual d'opinió.

Criteris d'avaluació

1. Argumentar sobre el servei que l'Església ha donat al llarg dels segles en transmetre íntegres el missatge i la vida de Jesús.
2. Appreciar que la santedat de l'Església és eficaç, malgrat el pecat dels seus fills.
3. Situar en el seu context històric alguns fets de l'Església com a servei a la fe.
4. Descriure el servei que els models de vida cristians han aportat a la cultura de cada època.
5. Raonar el servei dels Concilis en la transmissió de la fe.
6. Explicar el sentit religiós de les peregrinacions.
7. Raonar el sentit de les reformes de l'Església com a renovació de les seves arrels evangèliques.
8. Localitzar les aportacions dels grans sants i doctors de l'Església en la construcció d'Europa i la seva evangelització.
9. Situar el servei que l'Església realitzà en la cultura des de les seves institucions i persones rellevants en el renaixement i barroc.
10. Descriure l'acció educativa i social de l'Església en el món contemporani.
11. Identificar les grans fites de l'art cristià com a expressió de la fe del poble i manifestació de l'acció de Déu al món.
12. Assenyalar, en alguns textos del Concili Vaticà II, les aportacions de l'Església sobre el diàleg amb el món.

BATXILLERAT

Introducció

La Llei Orgànica de l'Educació, 2/2006 de 3 de maig, té en compte en la Disposició Addicional Segona el dret dels pares a la formació religiosa i moral dels seus fills, segons les seves conviccions, establint que l'ensenyament de la religió s'inclourà com a àrea o matèria en els nivells educatius que correspongui. Els Decrets d'Ensenyaments Mínims desenvolupen l'esmentada Disposició Addicional 2a quant a la seva presència curricular i condicions acadèmiques aplicant l'exclusiva competència de la Jerarquia eclesiàstica per determinar el currículum propi de l'ensenyament religiós catòlic en el nostre cas.

En aquest marc, l'ensenyament de la religió i moral catòlica es presenta com a opció lliure per als/les alumnes i obligatòria per als centres.

L'ensenyament religiós contribueix a la qualitat de l'educació des de la proposta i desenvolupament d'uns coneixements, valors i actituds que conformen el seu propi currículum. Ho fa desenvolupant especialment la capacitat transcendent de l'alumne/a, facilitant-li una proposta de sentit últim per a la seva vida i il·luminant el fonament d'aquells valors comuns que fan possible una convivència lliure, pacífica i solidària.

Per assolir una formació integral i, per tant, una educació de qualitat, cal desenvolupar totes les capacitats inherents a l'ésser humà, entre les quals es troba constitutivament la capacitat transcendent. Aquesta capacitat bàsica de l'individu adquireix el seu autèntic acompliment en la recerca del sentit últim de la vida. Arrelada en el més profund de l'ésser, l'alumne/a la va descobrint -tenint en compte els nivells d'aprenentatge propis de cada edat- en els símbols i signes del seu entorn, en el progrés i humanització del propi ser humà, en el llenguatge narratiu de la Bíblia, en els models cristians d'identificació i, en particular, en la persona de Jesucrist i la seva presència en la comunitat cristiana.

La formació religiosa i moral catòlica compta amb una llarga tradició en el sistema educatiu espanyol i responent a raons profundes de la institució escolar i als drets humans reconeguts per la Constitució espanyola, està garantida actualment per l'Acord subscrit entre l'Estat espanyol i la Santa Seu sobre Ensenyament i Assumptes Culturals, firmat el 3 de gener de 1979, en el qual s'estableixen els principis que fan possible les garanties constitucionals.

El currículum de l'ensenyament de la religió catòlica és una síntesi bàsica i global del missatge cristià, adequada a l'edat de l'alumne/a, a les exigències epistemològiques de la matèria, a les expressions culturals de l'entorn i a les demandes didàctiques del sistema educatiu. Junt amb les altres opcions de la matèria de Religió, s'emmarca en un context històric i social, inclou part del gran patrimoni cultural i artístic que brolla de la fe catòlica i d'altres confessions, i possibilita l'anàlisi comparada dels continguts i línies bàsiques de les grans religions vigents. Amb tot, l'ensenyament religiós catòlic es desenvolupa especialment en quatre grans dimensions:

La **dimensió cultural i històrica** està present en l'ensenyament religiós, ja que el patrimoni cultural, històric i antropològic-axiològic que gran part de les societats han rebut del passat està vertebrat per continguts religiosos. En aquest sentit, la Religió catòlica ha donat els seus fruits en l'art, en els sistemes de significació moral, en la cultura popular i en l'acció social. Per això, el currículum de l'opció confessional catòlica ensenya la incidència que el cristianisme –per mitjà dels seus continguts doctrinals i de les formes històriques pròpies- ha tingut i té en la cultura catalana, espanyola i europea.

La **dimensió humanitzadora** de l'opció catòlica constitueix una aportació eficaç en la maduració de la personalitat integral de l'alumne/a, arrelada en els mateixos objectius del

sistema educatiu en un nucli referencial d'idees, valors i creences que li permeten donar resposta als seus interrogants més radicals, fent a la vegada possible la formació d'homes i dones conscients, crítics, lliures i creadors. La formació religiosa catòlica aporta d'aquesta manera una cosmovisió que fa possible l'obertura cap al fonament i el sentit últim de la vida i, per tant, al sentit de la ciència, de la cultura i de la identitat mateixa de la persona humana. Es tracta d'afrontar les grans preguntes que l'alumnat es planteja i ajudar-lo a trobar les respostes que podrà assumir com a opció lliure i personal. És finalitat de l'escola que els alumnes aconseguixin el seu desenvolupament personal; cosa que és possible amb una convenient fonamentació i orientació cap a un significat últim i global de l'existència.

La **dimensió ètico-moral** explicita les exigències morals que comporta el missatge cristià. En la religió catòlica s'ofereix una determinada manera de veure la vida, en la base de la qual es troba un concepte de persona, un nucli referencial d'idees i creences, i la proposta d'una escala de principis i valors. L'ensenyament religiós catòlic exposa, fonamenta i jerarquiza els valors i virtuts capaces d'educar la dimensió moral i social de la personalitat de l'alumne/a, en ordre a fer possible la maduració en la responsabilitat, l'exercici de la solidaritat i de la caritat. Tot això, com a expressió coherent del coneixement de Déu revelat en Jesucrist.

L'opció religiosa catòlica es presenta en l'àmbit escolar, en la seva estructura epistemològica o disciplinar, amb el **caràcter científic** amb què, en la cultura universitària, s'aborden les ciències de la religió i la teologia. Els seus continguts són sabers amb una fonamentació i una metodologia científica pròpia, implantats amb rigor i tradició en els estats del nostre entorn cultural. El seu estatut epistemològic original entra en l'àmbit educatiu en confrontació i diàleg amb aquells altres tipus de sabers i racionalitat que operen a l'escola.

L'ensenyament religiós catòlic en el **Batxillerat** té com a finalitat bàsica proporcionar als alumnes que hi han optat la síntesi del missatge cristià que fa possible una fonamentació de la seva formació religiosa, i proporciona uns principis, valors i actituds que afavoreixen la seva maduració personal. Tenint com a eix la dignitat de la persona, la lògica de la fe porta al compromís en favor de la promoció humana, la llibertat, la justícia, la pau i la fraternitat, sostingudes en l'amor. Els/les alumnes tindran l'oportunitat d'aprendre que Jesucrist és el fonament de la moral cristiana sobre l'amor i la convivència.

L'opció catòlica en aquest tram educatiu, quant a la seva estructura epistemològica, s'atà al caràcter científic amb què s'aborden les Ciències de la Religió. Els objectius, continguts i metodologia teològica a més de ser adequats al currículum del Batxillerat, ofereixen la possibilitat d'una fecunda interrelació amb els d'altres sabers de l'esmentat currículum. És més, el diàleg amb la cultura és una altra gran finalitat d'aquesta etapa, la qual presenta així, de manera integrada, la proposta del missatge cristià en la resolució de problemes i respostes a interrogants que el món d'avui planteja als alumnes.

Amb referència a la formació i Iniciació Professional, l'ensenyament religiós aporta en especial el sentit cristià i humà del treball, així com la clarificació de drets i deures en les relacions amb els diferents àmbits del món laboral, i en cada una de les especialitats a què pretengui accedir l'alumne, d'acord amb la Doctrina Social de l'Església.

D'acord amb les competències establertes en l'esmentat Acord internacional i reconegudes en la Disposició Addicional Segona de la Llei Orgànica d'Educació 2/2006, de 3 de maig, correspon a la Conferència Episcopal Espanyola fixar el currículum de la matèria de Religió i Moral catòlica.

Objectius

L'aprenentatge d'aquesta matèria ha de contribuir a què els/les alumnes desenvolupin les capacitats següents:

1. Reconèixer la importància i universalitat del fenomen religiós en les diferents cultures, en particular del cristianisme.
2. Sintetitzar els continguts fonamentals del missatge cristià des de les fonts bíbliques i doctrinals de l'Església.
3. Descobrir el sentit de la dignitat del ser humà, partint de la seva creació, el valor de la seva vida i la seva transcendència.
4. Analitzar la relació de la fe amb la cultura actual, valorant la seva aportació mútua.
5. Conèixer els elements bàsics de la Doctrina Social de l'Església catòlica, a fi d'interpretar a la seva llum la realitat socio-econòmica del món.
6. Reconèixer els continguts ètics del missatge cristià i saber-los aplicar en la construcció de la societat.
7. Analitzar els valors del cristianisme, contrastant-los amb els valors dels humanismes del nostre temps.
8. Adquirir una actitud de respecte i valoració envers les persones de diferent cultura i ideologia, a fi de construir mitjançant el diàleg una convivència en pau i concòrdia.
9. Identificar com la fe es manifesta en l'art religiós del nostre temps.
10. Descobrir el significat profund de l'activitat humana, com a manifestació de la pròpia dignitat, aplicant els criteris cristians a l'activitat laboral.

Continguts

1. Dimensió religiosa del ser humà i les seves distintes expressions. Les religions en la Constitució espanyola.
2. L'expressió de l'experiència de Déu en els diversos llenguatges d'avui. Sentit de la transcendència.
3. Les grans religions monoteistes i el cristianisme en l'actualitat.
4. Humanismes actuals d'inspiració no cristiana. Laïcisme i "religió civil". Noves formes de religiositat avui.
5. Estudi comparat de les diverses actituds davant Déu. La descreença i les seves formes. La fe enfront l'ateisme, l'agnosticisme i la indiferència.
6. L'humanisme cristià com a resposta al sentit de la vida: grans pensadors cristians.
7. L'aportació de la fe als plantejaments que, en el món actual, fan la ciència i la tècnica sobre la persona humana. La llibertat i la responsabilitat.
8. El sentit transcendent i el sentit cristià en les arts plàstiques. L'art com a pedagogia de la fe.
9. El fenomen religiós i la seva presència en els mitjans de comunicació social. La tolerància, la llibertat i la pluralitat religiosa.

10. Jesucrist, Déu i home, pel seu misteri pasqual realitza el projecte diví de salvació. L'home nou, que neix de l'amor de Déu, coopera i s'integra al Regne de Déu.
11. La plenitud de la Salvació realitzada i oferta per Jesucrist, i la vida eterna. Posicions actuals sobre el més enllà.
12. La resposta de l'home i la dona a l'oferta salvadora de Déu. El seguiment de Jesucrist. La fe i l'amor.
13. El compromís en la vida cristiana. El voluntariat en l'Església i en altres institucions.
14. L'Església i la societat: els catòlics en la vida pública. Política i religió. Llibertat religiosa. Tolerància i pluralisme. Les relacions Església-Estat.
15. Principis i fonaments de la Doctrina Social de l'Església. Encíclics socials. Aplicacions al món del treball. Drets i deures.
16. La fe cristiana i l'ètica. La connexió entre ètica pública i ètica privada. Qüestions morals d'actualitat i resposta cristiana.
17. El Regne de Déu, present ja, arribarà a la seva plenitud. Fonamentació humana i evangèlica de la construcció de la pau, i de la civilització de l'amor.

Criteris d'avaluació

1. Elaborar una síntesi actualitzada dels continguts essencials de la fe cristiana.
2. Raonar la resposta que les religions i humanismes han donat a la qüestió sobre l'ésser humà i el sentit de la seva vida, i la resposta que dona la fe catòlica.
3. Detectar els valors i contravalors presents en la societat actual, descriure les fonts fonamentals de la moral cristiana i analitzar les dificultats que planteja actualment l'obrar segons l'Evangeli.
4. Descriure un esdeveniment i/o un problema social rellevant, obtenint-ne informació a partir dels mitjans de comunicació social, i valorar-lo a la llum dels criteris morals cristians.
5. Explicar el sentit religiós d'algunes manifestacions artístiques i culturals.
6. Mostrar la presència del Credo de l'Església en algunes manifestacions artístiques i culturals.
7. Relacionar la situació de l'home i la dona actual i la seva cultura amb una visió cristiana del món.
8. Aplicar a les relacions laborals els principis cristians que fonamenten la dignitat, la llibertat i els drets-deures en el món del treball.

Barcelona, 18 de juny de 2007